

Lausunto valtion väyläverkon investointisuunnitelmasta 2025 - 2032

Khall 18.12.2023 § 317
41/00.04.00/2021

Valmistelija: elinvoimajohtaja Anna-Liisa Juurinen, puh 040 747 7736

Väylävirasto pyytää 22.12.2023 mennessä lausuntoja lausuntopalvelu.fi palveluun luonnoksesta valtion väyläverkon investointiohjelmaksi vuosille 2025 – 2032. Väylävirasto laatii vuosittain valtion väyläverkon 8-vuotisen investointiohjelman osana valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman, Liikenne 12 -suunnitelman, toimeenpanoa.

Investointiohjelmassa esitetään lähivuosien tärkeimmät liikenneinfrahankeet, jonka talouskehyksen määrittelee Liikenne 12-suunnitelma. Vuosia 2025-2032 koskeva investointiohjelma on Väyläviraston tietoon perustuva ehdotus uusien rata-, maantie- ja vesiväylähankkeiden toteuttamisesta ja niiden vaikutuksista. Väyläverkon investointiohjelma sisältää kehittämishankkeita, isoja peruskorjaushankkeita ja hankekokonaisuuksia sekä pienempiä parantamishankkeita.

Väylävirasto pyytää avoimella lausuntopyynnöllä vuosittain päivitettävästä investointiohjelmasta lausuntoja, jonka kautta erilaiset vaikutukset ja tieto tulee näkyväksi. Väylävirasto pyytää tarkastelemaan investointiohjelman luonnosta erityisesti seuraavien kysymysten kautta:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?
2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?
3. Miten muuttaisitte investointiohjelmaa Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehyksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?
4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seurantaa?
5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina?
6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Jämsän kaupungin lausunto:

1. Onko mielestänne investointiohjelmassa kokonaisuutena onnistuttu vastaamaan sille asetettuihin tavoitteisiin ja muuttuneeseen toimintaympäristöön?

Investointiohjelma on laadittu siten, että sen nojalla on tarkoitus toteuttaa liikenne 12 – suunnitelmaa. Liikenne 12 suunnitelman tavoitteena on mm. elinkeinoelämän toimintedellytysten parantaminen, maakuntakeskusten välisten yhteyksien kehittäminen ja

merkittävien teollisten investointien mahdollistaminen sekä niihin liittyen merikuljetusten kasvun edellytysten varmistaminen. Seuraavan kerran investointiohjelmaa on tarkoitus päivittää Liikenne 12 – suunnitelman päivityksen jälkeen keväällä 2025. Jämsän kaupunki katsoo, että liikenne 12 suunnitelman päivittäminen on tarkoituksenmukaista voimakkaasti muuttuneen geopoliittisen ympäristön ja julkisen talouden tilanteen vuoksi. Venäjän rajaliikenteen merkittävän supistumisen myötä Suomi on aikaisempaa enemmän saari, sillä väylät Eurooppaan kulkevat joko Itämeren merireittejä tai Ruotsin / Norjan kautta.

Rataverkko

Investointiohjelmaan esitettyjen raideverkon investointeja tulee tarkastella muuttuneessa geopoliittisessa tilanteessa. Etusija tulee asettaa hankkeille, jotka parantavat elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä ja varmistavat vientikuljetusten sujuvuutta. Väylien kehittämisessä painopiste on kautta aikain ollut pitkittäissuuntaisessa (etelästä pohjoiseen) liikenteessä, mutta poikittaisyhteydet eivät ole tyydyttävässä kunnossa. Jämsän kaupunki toteaa lausuntonaan, että investointiohjelmassa tulee asettaa etusijalle hankkeet, joilla varmistetaan elinkeinoelämän vientikuljetukset koko Suomessa.

Jämsän kaupunki toteaa edelleen, että liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tai sen investointiohjelmassa ei ole tunnistettu Keski-Suomen merkittävää roolia erilaisten taakkojen välittäjämaakuntana sekä etelä-pohjois, että erityisesti länsi-itä suuntaan. Elinkeinoelämälle tärkeää poikittaista ratayhteyttä Turku – Tampere – Jyväskylä – Kuopio maakuntakeskusten välillä tuleekin edistää osana valtion väyläverkon investointiohjelmaa.

Jämsän kaupunki kiittää investointiohjelman valmistelijoita siitä, että ohjelmaan on valikoitunut useita hankkeita, joiden vaikutukset kohdistuvat vientikuljetusten ja bioraaka-aineen saatavuuden parantamiseen.

Maantieverkko

Investointiohjelman maantiehankkeet kohdistuvat sekä TEN-T ydinverkolle, että muiden pääväylien parantamiseen. Jämsälle tärkeän VT 9 tarpeista ainoastaan Tampere-Orivesi 1. vaihe (väli Alasjärvi-Käpykangas) on valikoitunut investointiohjelmaan. VT9 kehittäminen tuottaisi merkittäviä kuljetusten käyttäjähyötyjä Turun – Tampereen – Jyväskylän ja Kuopion maakuntakeskusten yhteysväleillä.

Jämsän kaupunki toteaa edelleen, että liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tai sen investointiohjelmassa ei ole tunnistettu Keski-Suomen merkittävää roolia erilaisten taakkojen välittäjämaakuntana sekä etelä-pohjois, että erityisesti länsi-itä suuntaan.

Vesiväylät

Vesiväylähankkeiden osalta investointiohjelman painopiste on vientikuljetuksia edistävissä investoinneissa, mitä voidaan pitää oikeana linjauksena.

2. Ovatko investointiohjelman perustelut vaikutusten kautta tasapuoliset ja selkeät?

Jämsän kaupungin näkemys on, että geopoliittisen ympäristön muutoksen vaikutukset ja investointisuunnitelmaan valikoituneiden hankkeiden vaikutusten laaja-alaisuus suhteessa liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteisiin tulisi kuvata laajemmin investointiohjelman hankekorteissa.

Jämsän kaupunki kiinnittää lausunnossaan huomiota siihen, että investointiohjelman ulkopuolelta rahoitettavien hankkeiden määrä on lisääntynyt aikaisempaa verrattuna. Näyttääkin siltä, että liikennejärjestelmäsuunnitelman sitovuus on heikentynyt ja mm. hallitusohjelmaan kirjatuille hankkeille on syntynyt oma ohituskaista. Valtakunnallinen liikennejärjestelmäsuunnitelma on laadittu parlamentaarisen ohjausryhmän ohjauksessa ja laajassa vuorovaikutuksessa sidosryhmien kanssa. Jämsän kaupunki katsoo, että kaikkia merkittäviä valtion talousarviosta toteutettavia väylähankkeita tulisi arvioida samoin perustein ja avoimesti.

3. Miten muuttaisitte investointiohjelmää Liikenne 12 mukaisen liikennemuotokohtaisen talouskehityksen puitteissa ja miten perustelette muutosten paremmat vaikutukset?

Liikenne 12 - suunnitelma ja sen investointiohjelma ovat vahvoja aluepoliittisia päätöksiä, joissa tehdyillä valinnoilla on laaja vaikutus aluekehitykseen ja seutujen elinvoimaisuuteen. Investointiohjelmaan valikoituvilla hankkeilla tulee olla seututasoa laajempia vaikutuksia.

Jämsän kaupunki katsoo, että Liikenne 12 ohjelmaa tulisi kehittää siten, että siinä huomioitaisi liikennekäytävääjattelu, moni- ja etätyön yleistyminen ja sen vaikutukset liikennevirtoihin erityisesti seutukaupungeissa ja maaseutukunnissa. Edelleen Jämsän kaupunki katsoo, että liikennejärjestelmäsuunnitelmassa tulee tunnistaa Keski-Suomen rooli välittäjämaakuntana ja läpikulkuliikenteen merkittävät volyymit kaikilla maakunnan pääväylillä. Poikittaisväylien (VT 9 ja sen rinnalla kulkeva raideyhteys) kehittäminen vähentäisi painetta etelä-pohjoissuuntaisilla väylillä ja parantaisi elinkeinoelämän toimintaedellytyksiä sekä maakuntien välisiä yhteyksiä.

Edelleen Jämsän kaupunki katsoo, että talouskehitys on riittämätön erityisesti maantiehankkeiden näkökulmasta. Maanteiden heikko kunto heikentää elinkeinoelämän, erityisesti vientiteollisuuden, kilpailukykyä ja siten rapauttaa kansantaloutta. Jämsän kaupunki toteaa edelleen, että myös rataverkon kehittämiseen tulee osoittaa riittävästi resursseja. Suomi on sitoutunut Pariisin ilmastopöytäkirjaan. Ilmastotavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että henkilö ja

tavaraliikennettä saadaan siirtymään raiteille. Siirtymä edellyttää ratayhteyksien läpäisykyvyn parantamista kiireellisesti.

4. Miten kehittäisitte investointiohjelman laatimisen prosessia, sen päivittämistä ja seuranta?

Jämsän kaupunki katsoo, että ELY-keskuksilla on paras ajantasainen tieto liikennejärjestelmän kehittämistarpeista maakunnissa. Liikennejärjestelmäsuunnitelma tulee päivittää laajassa sidosryhmäyhteistyössä maakuntien näkemystä unohtamatta. Liikennejärjestelmäsuunnittelun yhteyttä alueelliseen liikennejärjestelmätyöhön on tarkoituksenmukaista jatkaa, sillä sitä kautta maakuntien toimijat pääsevät aidosti vaikuttamaan liikennejärjestelmän kehittämiseen.

5. Minkä investointiohjelman ulkopuolisten kohteiden suunnittelua tulisi vaikuttavuuden perusteella edistää lähivuosina investointiohjelman tulevia päivityskierroksia varten?

Tampere-Jyväskylä rataosan suunnitteluvalmiuden parantamista tulee jatkaa kiireellisesti. Rataosa kuuluu TEN-T kattavaan verkkoon ja se on yksi yhteysväleistä, jossa on keskeisimmin välityskykyhaasteita sekä henkilöliikenteessä, että elinkeinoelämän taakkojen kuljetuksen näkökulmasta. Hanke parantaa alueiden välistä saavutettavuutta ja myös kansainvälistä saavutettavuutta matka-aikojen lyhentyessä ja ratakapasiteetin kasvaessa sekä junien liikennöinnin häiriöherkkyyden vähentyessä.

VT9 maantiehankkeiden suunnitteluvalmiuden parantamista tulee jatkaa kiireellisesti, jotta maantiehankkeita saadaan mukaan investointiohjelmaan. Erityisen tärkeää on edistää suunnittelua yhteysväلیلä Orivesi-Jyväskylä. Yhteysväلیلle on valmistunut toimenpideselvitys, joka on parasta aikaa lausunnoilla.

Vt 24 kehittäminen tulee ottaa investointiohjelman piiriin. VT 24 palvelee elinkeinoelämää erityisesti teollisuuden (metsä-, elintarvike- ja kemian teollisuus) ja matkailun toimialoilla. Tie on paikoin todella kapea ja pientareet ovat ohuet. Ohituspaikkoja on vähäisesti. Tien leveys ei riitä piennarten leventämiseen, vaan se edellyttäisi tien geometrian ja poikkileikkauksen muuttamista. Jämsän kaupunki kiinnittää huomiota siihen, että VT24 käyttäjille ei ole lyhyttä korvaavaa reittiä. Tien kunnon ollessa heikko, kuljetusten on kierrettävä Tampereen tai Jyväskylän kautta.

Jämsän kaupunki muistuttaa myös toimivan alempiasteisen tieverkon keskeisestä merkityksestä erityisesti elinkeinoelämän toimintaedellytysten näkökulmasta. Pääväyläverkon lisäksi vähäliikenteisen tieverkon ylläpitoon tulee varmistaa riittävä rahoitus. Huoltovarmuuden ja elinkeinoelämän toimintaedellytysten kannalta tärkeän tien 6031 (Jämsä – Halli) suunnitteluun ja investointiin tulee osoittaa rahoitus kiireellisesti.

6. Miten muuten haluatte kommentoida investointiohjelmaa?

Investointiohjelman tulee elää ja joustaa muuttuvassa maailmassa ja sen tulee ketterästi vastata yhteiskunnan luonnollisiin kehityskulkuihin, kuten monipaikka- ja etätyön yleistymiseen. Ekologisen kestävyysnäkökulmaa tulee vahvistaa. Poikittaiset liikenneyhteydet teollisesta Suomesta rahtisatamiin tulee varmistaa ja liikennekäytävääjattelua vahvistaa.

Investointiohjelmaan valikoituneiden hankkeiden vaikuttavuusarviointia tulee syventää liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden näkökulmasta ja vaikuttavuusarviointi tulee dokumentoida nykyistä laajemmin hankekorteille. Ratahankkeiden toimenpiteiden hyöty-kustannussuhde tulee esittää yhtenevästi kaikkien hankkeiden osalta. Investointiohjelman ulkopuolelta ei tulisi rahoittaa merkittäviä väylähankkeita ilman erityisen vakuuttavia perusteluja ja avointa vaikuttavuusarviointia, jotta liikennejärjestelmäsuunnitelman merkitys yhteiskunnallisena sopimuksena ei rapautuisi.

Toimivalta, johon päätös perustuu: Hallintosääntö 24 §

Ehdotus

Kaupunginjohtaja Hanna Helaste

Kaupunginhallitus päättää antaa esittelytekstin mukaisen lausunnon valtion väyläverkon investointisuunnitelmaan vuosille 2025 - 2032.

Tämä pykälä tarkastetaan kokouksessa.

Päätös

Ehdotus hyväksyttiin.